

24. oktober 2008

Ny hjemmeside - VirtuelGalathea3. Læs mere side 2.

Indhold

Nyt undervisningsite om Galathea 3-ekspeditionen	side 2
Uddannelse hindrer civilisationernes sammenstød	side 3
Ny disciplinbekendtgørelse placerer ansvaret for ro og orden på den enkelte skole	side 5
Skoleledere, Danmarks Lærereforening og skoleeleverne er positive over for ny disciplin-bekendtgørelse	side 6
Udviklingen i folkeskolens specialundervisning	side 7
Danske lærere bidrog til den europæiske skoledebat	side 12
God ledelse af uddannelsesinstitutioner	side 15

Nyt undervisningssite om Galathea 3-ekspeditionen

Ny hjemmeside - VirtuelGalathea3 – åbner 24. oktober. Projektet er støttet af Undervisningsministeriets Tips- og Lottomidler.

Det er nu godt halvandet år siden Galathea 3 ekspeditionen, den største danske forskningsekspedition nogensinde, vendte tilbage til Danmark efter en otte måneder lang jordomsejling.

NY HJEMMESIDE MED GALATHEA 3 RESULTATER

Forskning tager tid, og forskerne bruger år på at oparbejde deres resultater. De vil gerne have sikker grund under fødderne, før de drager konklusioner og videregiver ny viden.

www.virtuelgalathea3.dk er en ny hjemmeside, der udbyder et solidt fagligt funderet undervisningsmateriale til brug i mange fag og på mange niveauer. Alt materiale har baggrund i Galathea 3 projekterne, og det er forskernes egne resultater fra ekspeditionen, der er grundlaget for undervisningsmaterialet.

På VirtuelGalathea3 følger eleverne ekspeditionen hele vejen jorden rundt. Overalt på ruten kan de klikke sig ind på verdenskortet og se hvad der foregik. På siden finder eleverne data indsamlet langs hele ruten, små videofilm, masser af fotos, animationer og links til supplerende materiale.

For de enkelte undervisningsforløb er der baggrundsstof, der supplerer lærebøgernes indhold. Der er spændende øvelser, hvor eleven under kyndig vejledning selv sætter sig i forskeres sted og selv anvender data fra ekspeditionen.

www.virtuelgalathea3.dk vil gennem de næste mange år formidle resultater fra Galathea 3 ekspeditionen og skabe grundlaget for en ny spændende undervisning i grundskolens ældste klasser og på ungdomsuddannelserne. Siden bliver løbende opdateret i takt med at de nyeste resultater ser dagens lys, og siden indeholder derfor sidste nyt.

Eleverne får endvidere mulighed for direkte at stille spørgsmål til forskerne bag de enkelte projekter.

Undervisningsmaterialet udarbejdes i tæt samarbejde mellem forskerne og en erfaren gymnasielærer/folkeskolelærer. Forskeren kommer med de nyeste data, ideer og observationer, og læreren sikrer at sprog, formidling og opgavetype rammer det tilsigtede faglige niveau. Både den forskningsmæssige og undervisningsmæssige kvalitet er dermed sikret.

Undervisningsministeriets Tips- og Lottomidler har støttet projektet.

Uddannelse hindrer civilisationernes sammenstød

Uddannelse, religion og kulturel forskellighed var på dagsordenen, da Danmark var vært ved "Copenhagen Conference" den 21. og 22. oktober. Over 200 deltagere fra hele verden diskuterede, hvordan uddannelse kan bruges som et værktøj til at fremme interkulturel forståelse og dialog mellem den muslimske verden og Vesten.

Uddannelse og dialog mellem trosretninger. Samarbejde mellem højere uddannelsesinstitutioner og udvekslingsprogrammer. Læseplaner og udvikling af undervisningsmateriale. Erfaringer blev udvekslet, og mange temaer var til debat, da "Copenhagen Conference" blev afholdt tirsdag og onsdag i København. Men det overordnede fokus var, hvilken rolle uddannelse spiller i forsøget på at skabe forståelse og dialog på tværs af verdens grænser.

Lyttende deltagere på uddannelseskongressen i København

VIDENDELING

Udenrigsministeriet og Center for Kultur og Udvikling havde i samarbejde med UNESCO, ISESCO, OIC, ALESCO, Europarådet og Alliance of Civilizations arrangeret konferencen. Målet var at fremme og videreføre det initiativ, der blev lanceret i Rabat i 2005 ved specifikt at fokusere på uddannelse. Ekspertter og fagfolk inden for uddannelse og interkulturel dialog var derfor samlet i København med henblik på videns- og erfaringsudveksling inden for dette område.

Blandt oplægsholderne var henholdsvis den danske og spanske udenrigsminister samt generaldirektører og sekretærer fra de organisationer, som var med til at arrangere konferencen. Endelig holdt undervisningsminister Bertel Haarder en tale. Uddannelse er en af globaliseringens udfordringer, og ifølge Bertel Haarder er udvekslingsaftaler et af de initiativer, som kan være med til at give international indsigt i og forståelse for andre kulturer.

Undervisningsminister Bertel Haarder

”Udveksling fremmer den interkulturelle forståelse, fordi man herigennem møder andre kulturer og lærer af dem. Jeg vil derfor gerne opfordre til, at vi samarbejder om udvekslingsprogrammer på alle uddannelsesniveauer. Uddannelse er nemlig måden, hvorpå vi undgår civilisationernes sammenstød,” sagde ministeren.

”Ingen af os har fundet løsningen på alle problemer, men vi har fundet løsningen på nogle af dem. Lad os derfor inspirere hinanden og sammen finde de gode eksempler,” afsluttede Bertel Haarder.

Alle var enige om, at tanker og tale om uddannelse bør omsættes til konkret handling. En del af konferencen stod derfor på udveksling af ideer i arbejdsgrupper. Læseplaner og udvikling af undervisningsmateriale og metoder. Undervisning i religioner, trosretninger og kulturel mangfoldighed. Og udfordringer samt muligheder ved studieudvekslingsprogrammer var til diskussion, da konferencens deltagere tog del i at udforme initiativer til, hvordan uddannelse kan være med til at skabe dialog på verdensplan.

Ny disciplinbekendtgørelse placerer ansvaret for ro og orden på den enkelte skole

Den såkaldte disciplinbekendtgørelse - Bekendtgørelse om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen – har været i høring og skal nu forelægges forligspartierne. Det er sket, efter den såkaldte Hellebæk-sag viste, at det var uklart, hvor meget den enkelte skoleleder må bestemme, og hvor meget kommunalbestyrelsen kan blande sig. Der er efter ønske fra skolelederne sket en afbureaukratisering og præcisering af ansvaret.

Udkastet til en ny bekendtgørelse slår fast, at den enkelte skoleleder har ansvaret for ro og orden på skolen undtagen i de tilfælde, hvor en elev skal flyttes til en anden skole. Sanktionen skal stå i rimeligt forhold til elevens forseelse og efter eventuelle forudgående samtaler m.m.:

”Enhver beslutning om iværksættelse af foranstaltninger til fremme af god orden træffes på baggrund af en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder. Foranstaltningen skal stå i rimeligt forhold til elevens forseelse og skal bl.a. vurderes i forhold til forseelsens grovhed, elevens alder, eventuelle forudgående samtaler, påtaler og advarsler m.v. og om forseelsen er begået forsætligt eller uagtsomt m.v.”

Der er ikke kommet nye sanktioner, men aldersgrænsen er fjernet, så sanktioner gælder for børn på alle klassetrin. Det betyder ikke, at børn i 1. klasse skal sendes hjem for et godt ord, men at skolelederen har forskellige muligheder, f.eks. hvis en elev i 2. klasse bliver ved med at slå et andet barn på trods af advarsler, samtaler med hjemmet m.m., så kan skolelederen beslutte, at barnet skal have hjælp andetsteds. Det sker med støtte fra skolelederne.

Bertel Haarder udtaler:

”Forslaget placerer ansvaret for ro og orden på den enkelte skole i stedet for detailreguleringer. Vi bevarer den overordnede regel om, at enhver sanktion skal stå i rimeligt forhold til elevens alder og forseelsens art. Dette er en afbureaukratisering og præcisering af, at det er skolens ansvar.”

”Vi vil gerne begrænse kommunalbestyrelsens mulighed for at blande sig og statens regler. Det sker efter ønske og drøftelse med skolelederne. Retningen er klar: Det er den enkelte skoles ansvar at sikre ro og tryghed på skolen.”

Sanktioner er:

§ 5. Hvis hensynet til undervisningen af resten af klassen eller holdet gør det nødvendigt, kan en elev overføres til anden undervisning på skolen i enkelte timer eller resten af dagen.

§ 6. Over for en elev, der ikke overholder skolens ordensregler m.v., kan endvidere følgende foranstaltninger tages i anvendelse:

- 1) Eftersidning i op til 1 time, jf. § 7, stk. 1.
- 2) Udelukkelse fra undervisningen i indtil 1 uge, jf. § 7, stk. 2.

- 3) Overflytning til en parallelklasse ved samme undervisningssted under samme skole, jf. § 7, stk. 3.
- 4) Overflytning til en klasse på tilsvarende klassetrin ved et andet undervisningssted under samme skole, jf. § 7, stk. 4.
- 5) Overflytning til en klasse på tilsvarende klassetrin ved en anden skole i kommunen, jf. § 7, stk. 5.
- 6) Udskrivning af folkeskolen af elever på 10. klassetrin, jf. § 8.

Læs bekendtgørelsesudkastet på: www.uvm.dk/08/documents/Disciplin.pdf

Skoleledere, Danmarks Lærerforening og skoleeleverne er positive over for ny disciplin-bekendtgørelse

Danmarks Lærerforening finder udkastet til en ny disciplinbekendtgørelse tilfredsstillende og vil gerne have præciseret, at bekendtgørelsen også skal gælde for børnene, mens de er i SFO.

"Langt hen ad vejen ser det udmærket ud. Der er et par småting, vi gerne ser ændret, men langt hen ad vejen synes vi, at den rammer meget godt," har formand for Danmarks Lærerforening Anders Bondo Christensen udtalt til Altinget.dk.

Lærerforeningen opfordrer til, at læreren ved trusler om vold får ret til at fjerne eleven med magt. Derudover har foreningen ingen bemærkninger til udkastet, som den betegner som "generelt tilfredsstillende" i sit høringssvar.

Også skolelederne er positive over for justeringen af den ny bekendtgørelse. Den er netop blevet ændret efter ønske fra skolelederne for at præcisere, at den enkelte skoleleder har ansvaret for ro og orden på skolen undtagen i de tilfælde, hvor en elev skal flyttes til en anden skole. Det sker efter den såkaldte Hellebæk-sag, hvor kommunalbestyrelsen underkendte en skoleleders beslutning.

Ud af 16 høringssvar er langt de fleste positive. Det gælder Danske Skoleelever, Børne- og Kulturchefforeningen, KL, Dansk Center for Undervisningsmiljø, Børnerådet og FOA, som generelt er positive over for justeringerne med undtagelse af enkelte bemærkninger.

Børnerådet, LO, DCUM, Skole og Samfund og FOA er f.eks. bekymret for, at udkastet lægger op til at fjerne bestemmelsen om, at sanktioner kun gælder for elever over 3. klasse.

Bertel Haarder understreger, at det står meget tydeligt, at sanktioner altid skal stå i rimeligt forhold til elevens alder og forseelse og efter eventuelle forudgående samtaler og inddragelse af forældre m.m.

Der er ikke kommet nye sanktioner, men aldersgrænsen er fjernet, så sanktioner gælder for børn på alle klassetrin. Det betyder ikke, at børn i 1. klasse skal sendes hjem for et

godt ord, men at skolelederen har forskellige muligheder. Hvis f.eks. en elev i 2. klasse bliver ved med at slå et andet barn på trods af advarsler, samtaler med hjemmet m.m., så kan skolelederen beslutte, at barnet skal have hjælp andetsteds.

Læs alle høringsvar: www.uvm.dk/08/documents/scan.PDF

Udviklingen i folkeskolens specialundervisning

Undervisningsminister Bertel Haarders svar til Folketingets Uddannelsesudvalg ved åbent samråd den 22. oktober 2008 om besparelser i folkeskolens specialundervisning

1. Spørgsmål A:

Vil ministeren tage initiativer i forhold til de udmeldte besparelser på specialundervisningen?

Jeg er ikke bekendt med, hvilke besparelser der konkret spørges til. Kommunernes budgetter for 2009 vil først være kendt i løbet af efteråret, når Velfærdsministeriet har modtaget de indberettede tal fra kommunerne.

I de sidste mange år har Danmarks Lærerforening forud for den kommunale budgetlægning foretaget en rundspørge til sine kredsformænd om forventningerne til folkeskolebudgettet. Og de viser altid, at der er besparelser i udsigt. I år skulle således over 1/3 af kommunerne forberede besparelser på specialundervisningsområdet. Det er ikke, fordi jeg betvivler undersøgelsens resultater - at der i mange kommuner er eller har været overvejelser om besparelser på specialundervisningen - men jeg kan blot konstatere, at udgifterne har været konstant stigende i mange år.

Fra 2000 til 2007 er de regnskabsførte udgifter til den specialundervisning, der gives uden for normalundervisningen på specialskoler og i regionale tilbud steget fra 2,7 til 4,0 mia. kr. i faste priser. Det er næsten 50 pct. på 7 år. Og de seneste budgettal viser uændret tendens. Fra 2006 til 2008 er stigningen således i alt 0,5 mia. kr.

Det er desværre ikke umiddelbart muligt at få tal for den specialundervisning, der gives integreret med normalundervisningen på de almindelige folkeskoler, men undersøgelser viser, at den samme tendens også findes på dette område. Stigningen i udgifter og antal henvisninger er større end ændringerne i børnetallet, og det ville være glædeligt, hvis denne årelange vækst i specialundervisningen i det mindste kunne begrænses.

Vælger en kommune at give et specialundervisningstilbud integreret i den lokale skole i stedet for på en kommunal specialskole eller ved henvisning til et regionalt tilbud, vil det i regnskabet se ud som om, der sker et fald i udgifterne til specialundervisning, uden at det behøver at være tilfældet. Fra budget 2007 til 2008 er der således sket et fald i bevilningerne til de regionale tilbud med 0,6 mia. kr., men til gengæld er budgettallet for de

kommunale specialskoler steget med 0,9 mia. kr., altså netto en stigning på 0,3 mia. kr. for de to områder til sammen.

I kommuneaftalerne fastsættes ikke et udgiftsniveau på de enkelte kommunale serviceområder. Der indgås derimod aftale om en ramme for de samlede kommunale serviceudgifter. Med kommuneaftalen for 2009 er der aftalt et generelt løft i kommunernes serviceudgifter på 350 mio. kr. Aftalen indebærer altså ikke besparelser på det kommunale serviceområde set under et, men derimod et løft.

Selv med denne ramme vil det dog være muligt, at nogle kommuner vil opleve, at de får det sværere, og andre, at de får det lettere. Når en kommune i sin budgetlægning skal prioritere inden for den samlede ramme, kan det selvfølgelig betyde, at budgettet på enkelte områder vil skulle reduceres i forhold til året før. Sådan må det være i et decentralt system.

Allerede i 2003 blev der i en rapport om specialundervisningen gjort rede for, at der var store forskelle på kommunernes måde at organisere specialundervisningen og på udgiftsniveauet hertil. Jeg er sikker på, at de enkelte borgmestre gerne vil have sig frabedt, at jeg blander mig i denne tilrettelæggelse og i deres ansvarsområde i det hele taget.

Jeg vil gerne understrege, at det ikke er et mål i sig selv at øge udgifterne, og jeg har absolut ingen intentioner om at bidrage til yderligere udgiftsvækst på specialundervisningsområdet. Jeg vil imidlertid nøje følge udviklingen i kommunernes specialundervisning, bl.a. gennem de årlige indberetninger fra de regionale udviklingsråd.

2. Spørgsmål B:

Er KL's budgetvejledning i overensstemmelse med Folkeskolelovens § 3 stk. 2?

Jeg er ikke bekendt med, at KL's budgetvejledning skulle indeholde anbefalinger om reduktion af bevillingstildelingen til specialundervisning. Jeg kan oplyse, at KL på embedsmandsniveau har tilkendegivet, at der ikke i budgetvejledningen for 2009 ses at være givet anvisninger på, hvordan elevernes ret til specialundervisning kan begrænses alene ud fra økonomiske hensyn.

Af folkeskolelovens § 3 stk. 2 fremgår, at der skal gives specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Det betyder, at disse elever skal have et relevant undervisningstilbud, hvis de har behov for det, men det indebærer ikke en ret til et tilbud til en bestemt udgift. Retskravet vedrører retten til et fagligt funderet relevant tilbud, der er realisabelt inden for rammerne af de afsatte bevillinger. På den anden side indebærer det også, at tilbud ikke kan afvises alene med henvisning til, at der ikke er flere midler til rådighed. Det er kommunalbestyrelsens ansvar, at der er tilstrækkelig fleksibilitet i budgettet til at håndtere dette.

Bevillingerne til specialundervisning gives ofte som en rammestyret bevilling til skolerne, hvor den konkrete anvendelse og det samlede forbrug må afstemmes inden for denne ramme. Rammestyret er et vigtigt redskab til at sikre overensstemmelse mellem forbrug, bevilling og finansiering, navnlig på områder med decentrale og borgernære beslutninger.

Graden af decentralisering inden for de enkelte kommuner kan være meget forskellig, men tilførsel af bevillinger i løbet af året anvendes netop på svært styrbare udgiftsområ-

der. Og skolelederen må anmode de kommunale myndigheder om hjælp, hvis han ikke med de givne rammer mener at kunne imødekomme elevernes behov for støtte. Med den nødvendige fleksibilitet er der ingen modsætning mellem rammestyring og specialundervisningens behovsorienterede tilbud.

På specialundervisningsområdet, når der ses bort fra den specialundervisning, der gives på den almindelige folkeskole, har regnskabstallene siden 2000 generelt været større end budgettallene, idet forskellen har udgjort mellem 0,0 og 0,3 mia. kr.

Som nævnt er det kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for, at der er tilstrækkelig bevilning til rådighed og fleksibilitet i anvendelsen, så lovens forudsætninger kan overholdes.

Der er derfor ingen uoverensstemmelse mellem rammestyring og folkeskolelovens forudsætninger på specialundervisningsområdet – og KL's budgetvejledning står ikke over folkeskoleloven. Men folkeskoleloven er ikke til hinder for rammemæssig budgetstyring eller for budgetsamarbejdet mellem stat og kommuner, ligesom den ikke er til hinder for, at kommunernes interesseorganisation vælger at informere og rådgive dens medlemmer om bestemte fremgangs-måder, fx netop for opnå bedre budgetstyring.

Samtidig vil jeg gerne understrege, at hverken den enkelte skole eller en kommune kan afvise at henvise til specialundervisning alene med henvisning til manglende økonomi. Der skal gives et kvalificeret specialundervisningstilbud. Hvis forældrene ikke er tilfredse med skolens tilbud, kan de klage til kommunalbestyrelsen, og hvis der er tale om mere omfattende specialundervisning, kan de klage over kommunalbestyrelsens beslutninger til Klagenævnet for vidtgående specialundervisning.

3. Spørgsmål C:

Hvordan vil ministeren undgå at udskrive store menneskelige og økonomiske regninger til fremtidens skatteborgere i form af ekstrainsats for dem, der ikke fik tilstrækkelig undervisning i folkeskolen?

Specialundervisningsområdet har i mange år været præget af betydelig vækst. Det gælder både elevtal og udgifter. De resultater, der er kommet ud af det, er imidlertid behæftet med stor usikkerhed, og der er fortsat stor uenighed også blandt fagfolk om, hvilke konkrete tiltag der giver de bedste resultater. De dyreste tilbud er jo ikke nødvendigvis de bedste. I nogle tilfælde vil man foretrække tilbud i barnets nærmiljø, i andre tilfælde er det muligheden for specialundervisning på særlige specialskoler, der er vigtigst.

Der er derfor et stort behov for at opnå en større viden om sammenhængen mellem tilbud og effekt og dermed også mellem tilbud og udgifter.

I erkendelse af denne manglende viden om indhold, metoder, omfang, ressourceforbrug og den faktiske effekt af folkeskolens specialundervisning er det med kommuneaftalen for 2009 aftalt mellem regeringen og KL at igangsætte en analyse af, hvordan specialundervisningen praktiseres i kommunerne. Det gælder kommunernes henvisningsmønstre, ressourcefordelingsmodeller, omkostningsniveauer mv., og hvor fokus vil være rettet mod den effekt, der opnås.

Jeg håber, at dette kan medvirke til både at opnå en bedre økonomistyring og bedre kvalitet i specialundervisningen i forhold til de ressourcer, der anvendes. Arbejdet igangsættes inden udgangen af 2008.

Det er også for mig meget vigtigt, at alle unge får en relevant uddannelse både af hensyn til den enkelte selv og til samfundet, men det er jo ikke et mål i sig selv at bruge så mange penge som muligt. En fornuftig ressourcestyring er grundlaget for, at der også fremadrettet kan gives de relevante undervisningstilbud, men gør det selvfølgelig ikke alene.

I den forbindelse vil jeg gerne fremhæve, at et væsentligt middel til at opnå bedre styring af specialundervisningen er ved at styrke normalundervisningen, så behovet for henvisning reduceres. En række af de initiativer, regeringen har iværksat på folkeskoleområdet tjener netop dette formål. Det gælder flere undervisningstimer i dansk og matematik, styrket læseundervisning navnlig i indskoling, indførelse af trinmål for de enkelte fag på de enkelte klassetrin og gennemførelse af nationale test m.v.

Jeg har derudover taget initiativ til beskrivelse af anvendelsen af undervisningsassistenter i folkeskolen og til mere intensive undervisningsforløb i læsning (turbo-dansk) i folkeskolens ældste klasser. Disse initiativer skulle gerne medvirke til at gøre specialundervisningen mere effektiv og mindre omkostningstung.

Jeg vil også pege på, at bedre undervisningsdifferentiering og mere holddannelse kan mindske behovet for specialundervisning. Det fremgår ikke af budgetterne, hvorledes udviklingen er på disse felter, men mindre specialundervisning betyder ikke nødvendigvis dårligere undervisningstilbud.

Det er et sundt princip, at den instans, der beslutter en foranstaltning, også har budgetansvar, således at der løbende er fuld opmærksomhed på sammenhængen mellem omkostningerne og de resultater, der opnås.

Regeringen og jeg ønsker ikke at ændre den decentrale beslutningsstruktur på de store borgernære kommunale serviceområder.

Som det fremgår af årets kommuneaftale, vil vi styrke budgetsamarbejdet med kommunerne, der er helt afgørende for samfundsøkonomien, og give kommunerne mulighed for at organisere og tilrettelægge opgaveløsningen mere hensigtsmæssigt med henblik på at styrke den borgernære service.

I samrådet den 23. september om folkeskolen nævnte jeg, at regeringen og KL med kommuneaftalen for 2009 er enige om, at kommunerne kan omstille aktiviteter svarende til et råderum på 1 mia. kr. i 2009 stigende til 5 mia. kr. i 2013 gennem omprioriteringer og bedre service. Dette råderum skal anvendes i kommunerne til service til borgerne. Råderummet skal blandt andet tilvejebringes ved, at regeringen sammen med KL udarbejder konkrete forslag til statslige tiltag, der kan bidrage til at frigøre ressourcer i kommunerne. Herunder vil regeringen som led i en afbureaukratisering foretage forenklinger af statslige regler og proceskrav til kommunerne

Det vil selvfølgelig også komme folkeskolen til gode, så det medvirker til, at alle kan få de undervisningstilbud, de har behov for – men det må selvsagt ske inden for en ansvarlig samfundsøkonomisk udgiftsramme og inden for rammerne af en fortsat decentral beslutningskompetence. Jeg er overbevist om, at det i sidste ende er det, der vil være til gavn for borgerne og samfundet.

Lad mig afslutningsvis nævne, at jeg intet grundlag har for ikke fortsat at have tillid til, at kommunerne kan varetage de fastlagte opgaver på folkeskoleområdet.

Spørgsmål-svar til samråd om besparelser på specialundervisningen i folkeskolen

Spørgsmål

Hvad har regeringen gjort for at begrænse behovet for henvisning til specialundervisning i folkeskolen?

Svar

Regeringen har

- sat øget fokus på læsning ved gennemførelse af national handlingsplan for læsning
- styrket efteruddannelsesområdet, herunder uddannelse af læsevejledere
- forøget timetal i dansk og matematik på 1.-3. klassetrin
- indført obligatorisk børnehaveklasse med begynderundervisning i læsning
- indført nationale test
- fastsat trinmål for de enkelte fag på de enkelte klassetrin
- gennemført en kommunalreform, hvor det fulde finansieringsansvar er overført til kommunerne med henblik på at undgå, at henvisninger sker ud fra finansieringsmæssige overvejelser

Spørgsmål

Hvordan har udgifterne til folkeskolens specialundervisning udviklet sig?

Svar

Det er ikke muligt at opgøre udgifterne til den specialundervisning, der gives på den almindelige folkeskole. Udgiftstallene nedenfor vedrører alene den specialundervisning, der regnskabsmæssigt kan udskilles fra den almindelige folkeskole.

Regnskabstal for specialundervisning (mia. kr. 2009 pl)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
2,7	3,0	3,1	3,3	3,5	3,6	3,9	4,0

Note: Den specialundervisning, der regnskabsmæssigt kan udskilles fra den almindelige folkeskole, omfatter for kommunalreformens den amtskommunale vidtgående specialundervisning (funktion 5.07) samt observationsskoler (funktion 5.08), der helt marginalselt har været benyttet som kostning for særlige institutioner, bl.a. af Københavns Kommune. Fra 2007 drejer det sig om udgifter til regionale tilbud (funktion 3.22.07) og udgifter til specialundervisning, der gives på særlige kommunale specialskoler (funktion 3.22.08). Denne sidste kategori omfatter både de tidligere amtskommunale institutioner, som kommunerne har overtaget, men indeholder også institutioner, som før kommunalreformen var kommunale specialskoler.

Budgettal for specialundervisning (mia. kr. 2009 pl)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
2,5	2,7	2,9	3,1	3,4	3,5	3,7	4,0	4,2

Det ses, at regnskabstallene siden 2000 generelt har været større end budgettallene, idet forskellen har varieret mellem 0,0 og 0,3 mia. kr.

Note: Den ændrede opgavefordeling efter kommunalreformen og de deraf afledte ændringer i den kommunale kontoplan indebærer, at tallene for 2007 ikke er fuldt sammenlignelige med tallene fra 2007 og frem. De væsentligste ændringer ophæver dog til dels hinanden, idet udgifterne til enkeltintegrerede elever ikke længere indgår i de identificerbare udgifter til specialundervisning, mens udgifterne til kommunale specialskoler til gengæld fra 2007 opføres på særskilt regnskabsfunktion.

Det ses, at regnskabstallene siden 2000 generelt har været større end budgettallene, idet forskellen har varieret mellem 0,0 og 0,3 mia. kr.

Note: Den ændrede opgavefordeling efter kommunalreformen og de deraf afledte ændringer i den kommunale kontoplan indebærer, at tallene før 2007 ikke er fuldt sammenlignelige med tallene fra 2007 og frem. De væsentligste ændringer ophæver dog til dels hinanden, idet udgifterne til enkeltintegrerede

elever ikke længere indgår i de identificerbare udgifter til specialundervisning, mens udgifterne til kommunale specialskoler til gengæld fra 2007 opføres på særskilt regnskabsfunktion.

Spørgsmål

Hvordan har udviklingen været i antallet af elever, der modtager specialundervisning i folkeskolen?

Svar

1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
7.555	8.054	8.262	9.122	8.638	8.798	9.901	9.868	10.233	10.491	11.184

Note: Det midlertidige fald i elevtallet for den amtskommunale specialundervisning efter skoleåret 1999/2000 hænger sammen med takstomlægningen, dvs. forhøjelsen af det kommunale takstbeløb til amtene pr. 1. august 2000, hvorved en større del af specialundervisningsopgaven blev overført fra amtene til kommunerne.

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
Folkeskoler	9.197	10.311	10.059	11.032	12.035	12.690
Specialskoler	1.575	1.218	1.456	2.093	1.532	2.665
I alt	10.772	11.529	11.515	13.125	13.567	15.355

Note: Tallene omfatter kun elever, der modtager specialundervisning i særlige specialklasser i den almindelige folkeskole eller i kommunale specialskoler, dvs. et elever, der modtager specialundervisning som en integreret del af det ordinære folkeskoletilbud, ikke er omfattet.

Danske lærere bidrog til den europæiske skoledebat

The Learning Teacher Network støtter, udvikler og promoverer god, professionel udviklingspraksis verden over. Under en konference i Wien gav det Charlotte Tüxen og Asta Lantz fra Holmegårdsskolen i Næstved inspiration til deres kommende undervisning. Her er deres beretning.

Med tonerne af Strauss og Mozart stadig i ørerne siver dette års konferencedelegerede ud til et sidste glas champagne, inden vi drager ud til hver vores plads i verden. 149 deltagere fra 22 lande i Europa, Nordamerika og Afrika har i tre dage fra 25. – 28. september ladet os gensidigt inspirere og udvikle. Nu er det tid til overvejelser om, hvad denne weekend kommer til at betyde både for den enkelte deltager personligt og for de mange skoler/uddannelsesinstitutioner og lande, vi repræsenterer.

Det hele begyndte en dag i maj, hvor vi tilfældigt på Kommunernes Landsforenings hjemmeside faldt over et link til en konference afholdt af et europæisk netværk for undervisere.

Dette netværk var The Learning Teacher Network, et internationalt uddannelsesnetværk, der begyndte som et Comenius 3 projekt støttet af Europakommissionen, men nu er et uafhængigt, medlemsbaseret netværk.

Siden 2003 har The Learning Teacher Network fungeret som en betydelig europæisk

med- og modspiller i udveksling af professionel erfaring for præsentation af forskningsresultater og praksis og for at muliggøre og opmuntre den professionelle debat om både læring, undervisning og lærerens nye rolle. The Learning Teacher Network er en uafhængig, international netværkssammenslutning, som forener professionelle undervisere i en ambition om at skabe front-line strategier for og tilgange til læring og undervisning. Som sådan fungerer netværket som en international platform for professionel debat om spidsundervisning og – fremskridt.

Charlotte Tüxen (tv.) og Asta Lantz arbejder begge som lærere på Holmegårdsskolen i Næstved

Det lød interessant, rigtigt og vigtigt. En sådan mulighed kunne vi ikke lade glide os af hænde og via tilskud fra Comenius, blev det muligt for os at tage af sted.

Vore forventninger til weekendens konference i Wien var store, og jo mere vi nærmede os destinationen, jo mere spændte blev vi. Hvad ville konferencen bibringe os, og ville vi som danske lærere kunne bidrage med noget i en europæisk skoledebat? Efter registrering torsdag eftermiddag deltog vi alle i velkomstarrangementet, hvor vi blev budt velkommen af blandt andre:

- Østrigs minister for uddannelse, kunst og kultur
- Europakommissionens Østrigs-repræsentant
- The National EU Agency for Lifelong Learning
- Det nationale initiativ "Entwicklung von Professionalität im Internationalen Kontext" (EPIK) Team
- The Network Coordinator of the Learning Teacher Network

INSPIRERENDE SAMVÆR

Efter den officielle velkomst tog den første hovedtaler, Professor Charles Hopkins, York University i Toronto, Canada over med et inspirerende og aktuelt indlæg om ESD, Education for Sustainable Development (uddannelse for bæredygtig udvikling). Et oplæg, der drejede sig om de miljømæssige, økonomiske, sociale såvel som uddannelsesmæssige aspekter. Sidstnævnte var netop formålet for denne konference med fokus på de professionelle, samfundsmæssige og globale udfordringer i uddannelsesmæssig sammenhæng. En vinkel, vi alle finder vigtig, men som kan være svær at inkorporere i en travl hverdag.

Den anden hovedtaler, Univ.-Prof. Mag. Dr. Michael Schratz, Leopold-Franzens-Universität Innsbruck, LehrerInnenbildung und Schulforschung, leverede et blændende indlæg, der handlede om lærerne som fremtidens arkitekter med fokus på udfordringer, der ikke handler om konventionel forståelse af læring, men i højere grad ligeledes omhandler kreativitet og innovation.

Efter middagen torsdag var der socialt samvær med de øvrige 147 delegerede. Vi var alle

en del af det samme interessefællesskab, og allerede første aften blev der skabt netværk på kryds og tværs af landegrænser. Et klokkeklart eksempel på læringsfællesskab i praksis.

De næste dage bød på 47 mulige workshops med emner, der favnede bredt. En række workshops handlede om bæredygtighed i undervisningen og undervisning i bæredygtighed, en anden gruppe var koncentreret omkring det multikulturelle klasserum, flere workshops behandlede undervisning af elever med særlige behov, en række fokuserede på it-kompetencer og lærerudvikling. Endelig var der en workshop om at skrive artikler og således få sine forskningsresultater publiceret. Der var fantastisk mange interessante og yderst vedkommende workshops. Af disse havde man mulighed for at deltage i otte - ni omhyggeligt udvalgte. Mellem og efter de enkelte workshops mødtes vi på kryds og tværs, udvekslede erfaringer og netværkede.

Weekenden bød på tre dages fantastisk inspirerende samvær på tværs af grænser. Vi kom fra 22 forskellige lande med vidt forskellige kulturelle og uddannelsesmæssige baggrunde, men med et fællesskab i undervisning og læring. Tydeligt var det at uanset, hvilket land man kommer fra og hvilke skolepolitiske vinde, der blæser, har man som lærer et ønske om større vidensudvikling og bevidsthed om egen praksis.

Gennem dette netværk af lærende lærere har vi mulighed for at støtte, udvikle og promovere god professionel udviklingspraksis. Vi kan aftale internationale udvekslinger, danne nye netværk og projekter og sikre en tematisk interaktion mellem uddannelsernes med- og modspillere. Her har vi mulighed for at indgå aktivt i bredspektrede læringsfællesskaber.

Vi ankom til konferencen med store forventninger og en vis usikkerhed om, hvorvidt vi som danske lærere kunne bidrage med noget i en europæisk skoledebat? Efter tre forrygende dage må vi sige. Ja absolut! Vi kan være stolte over den danske folkeskoles grundlæggende værdier og traditioner

Dansk skolepraksis har meget at byde ind med, SÅ LAD OS!

Læs mere om netværket på: www.learningteacher.org

Abonnér på Nyheder fra uvm.dk

Abonnér på den forgangne uges nyheder fra uvm.dk i en printervenlig udgave via Undervisningsministeriets hjemmeside, www.uvm.dk.

Vælg den liste, der hedder Nyhedsbrev, i feltet "Abonnér på e-mail", skriv din mail- adresse, og klik på knappen "Tilmeld". Så vil du hver fredag modtage en mail fra os, når det nye nummer er lagt på nettet.

God ledelse af uddannelsesinstitutioner

Hvad indebærer god ledelse? Hvordan bliver værdier for god ledelse omsat til handling? Og hvilken lederadfærd skal der til? Fredag den 10. oktober mødtes 30 ledere fra landets selvejende uddannelsesinstitutioner og Undervisningsministeriet til et seminar om god ledelse.

Annemette Digmann inspirerer til kodeksarbejde

God ledelse af selvejende uddannelsesinstitutioner stod øverst på dagsordenen fredag den 10. oktober, da 30 ledere fra selvejende institutioner og Undervisningsministeriet var samlet for at udvikle et fælles forslag til en kodeks for ledelse af uddannelsesinstitutioner og komme med konkrete forslag til, hvordan en kodeks om ledelse kan blive til god ledelse i hverdagen på uddannelsesinstitutionerne.

KODEKS – HVORFOR?

Formålet med en kodeks er at synliggøre en række fælles værdier for, hvad god ledelse af selvejende uddannelsesinstitutioner er. På den måde kan den være med til at inspirere lederne til at tale om, reflektere over og handle i forhold til, hvad god ledelse er og skal være på uddannelsesinstitutionerne. Endelig kan kodeksen også bidrage til, at kommende ledere får en forståelse af, hvad det indebærer at være leder.

Jørgen Christiansen, der er formand for Gymnasieskolernes Lederforening, bød initiativet velkommen.

”Det at udarbejde en kodeks er en af de mange selvstændige overvejelser, der ligger i tidsånden, og man kan kun undre sig over, hvorfor vi ikke tidligere har haft en. Jeg mener, at det er vigtigt med en kodeks, der kan inspirere på institutionerne. Den skal dog tilpasses den enkelte skole, for ellers kan den ikke bruges til noget,” forklarede Jørgen Christiansen.

Per Hansen, der er afdelingschef i Undervisningsministeriet, mente ligeledes, at der er brug for en kodeks, der kan være med til at udvikle ledere.

”Når man først stopper med at drøfte god ledelse, stopper ledelsesudviklingen,” sagde Per Hansen og tilføjede, at målsætningen med arbejdet ikke er at standardisere en fælles løsning, men at inspirere på tværs af uddannelsesinstitutionerne.

Jørgen Christiansen fremlægger forslag til ændringer og forbedringer af kodeks

EN LEDER ER ET TANDHJUL

Deltagerne blev inddelt i grupper, hvor de fik udleveret arbejdsspørgsmål, som satte gang i diskussionen. Hvilke danske ledelsessucceser beundrer vi? Hvad er det, der har gjort dem til en succes? Hvordan bliver kodeks til god ledelse i hverdagen? Hvilken lederadfærd skal der til? Disse spørgsmål var til debat, og der kom mange forslag og initiativer på bordet i løbet af dagen. For eksempel blev Jørgen Lindegaard nævnt som et eksempel på en ledelsessucces, fordi han i en forandringstid i SAS var i stand til at reagere i forhold til medarbejderne.

En arbejdsgruppe havde på forhånd udarbejdet et idéoplæg til en kodeks, som deltagerne skulle komme med forslag til ændringer og forbedringer af. En leder skal være parat til at reagere på forandring. Lederen fungerer som et tandhjul mellem bestyrelse, politikere og institutioner. Lederen skaber rum til udvikling af de økonomiske, menneskelige og fysiske ressourcer. Og ledelsen sætter sig i spidsen for, at institutionen har en vision, der engagerer alle. Forslagene var konkrete og talrige. Men frem for alt var der enighed om, at en kodeks skal være med til at sætte nogle tanker i gang, så ledere kan reflektere over, hvordan god ledelse skal forankres på den enkelte uddannelsesinstitution.

KODEKS ER TOPPEN AF ISBJERGET

På seminaret fortalte Annemette Digmann, der er afdelingschef for innovation og forskning i Region Midtjylland, om erfaringer med kodeks for offentlig topledelse og om, hvordan der ofte mangler sammenhæng mellem det, ledere siger og gør.

”Vi kan ikke styre organisationer ved hjælp af regler og retningslinjer. Det store arbejde er at få uddannelsesverdenens ledere til at implementere ideen og finde ud af, hvilke forandringer der skal til, for at alle de gode initiativer bliver praksis,” sagde Annemette Digmann og opfordrede lederne til at ”trække i arbejdstøjet”.

”Det er lederen, der gennem sin handling demonstrerer kodeks, hvis den skal have værdi i organisationen,” fortalte hun. Kodeks er nemlig kun toppen af isbjerget, mens udfordringen er, hvordan ord bliver til handling.

Kurt Klaudi Klausen, professor i statskundskab på Syddansk Universitet, afsluttede dagen med et oplæg, hvor han reflekterede over selve kodeksideen og de forslag, deltagerne havde fundet frem til. Han gav idéoplægget til kodeksen stor ros med ordene: ”det er tæt på at være genialt”. Kurt Klaudi Klausen pegede også på, at det er nødvendigt at arbejde bevidst med ledelse, hvilket en kodeks for ledelse af uddannelsesinstitutioner kan bidrage til. Hans pointe var blandt andet, at det kræver et ledelsessprog at tale om ledelse, og at kodeksen kan bruges som arbejdsredskab til at styrke ledernes arbejde på det strategiske felt.

Kodeks for ledelse af uddannelsesinstitutioner

Bestyrelses- og lederforeninger for selvejende uddannelsesinstitutioner og Undervisningsministeriet har etableret et partnerskab om ledelse.

- Partnerskabet skal skabe rammer for en dialog om udvikling og forbedring af betingelserne for ledelse i uddannelsessektoren. Partnerskabet skal blandt andet munde ud i konkrete initiativer til ledelsesudvikling.
- På finanslovsforslaget for 2009 er der afsat midler til at finansiere disse initiativer i 2009 og 2010.
- Et af de første initiativer er, at der udarbejdes en kodeks for ledelse af uddannelsesinstitutioner.

Det fælles forslag til en kodeks vil nu blive viderebearbejdet af en arbejdsgruppe. Den endelige kodeks forventes at være færdig i november 2008.

